

VII

Svět byl tenkrát ohraničen Františkem Josefem I. Na každé poštovní známce, na každé minci i na každém razítku potvrzovala jeho podobizna neproměnnost světa, nevzrušené dogma jeho jednoznačnosti. Takový je svět, a není světa krom takového světa – hlásala pečeť s císařskokrálowským starcem. Všecko ostatní je výmysl, divoká náročnost, uzurpátorství. Na všecko se položil František Josef I. a zastavil svět v růstu.

Podstata naší bytosti směřuje k zákonnosti, drahý čtenáři. Loajálnost naší povolné povahy není necitlivá k půvabu autority. František Josef I. byl nejvyšší autoritou. Jestliže ten autoritativní stařec vrhal veškerou svou důstojnost na misku této pravdy – nedalo se nic dělat, bylo nutno rezignovat na sny duše, na její vroucí předtuchy – zaříditi se v tom jedině možném světě jak jen lze, bez přeludů a bez romantiky – a zapomenout.

Ale když už se vězení neodvolatelně zavírá, když je zazděn poslední otvor, když se všecko spiklo, aby tě zamlčelo, ó Bože, když už František Josef I. zatarasil, ucpal poslední škvíru, abys nebyl spatřen, tu jsi povstal v šumícím plášti moří i pevnin a usvědčil je ze lži. Vzal jsi tehdy na sebe, Bože, opovržení hereze a vytryskl jsi na svět tím obrovským, barevným a nádherným rouhačstvím. Ó nádherný Rouhači! Zasáhl jsi mě tehdy tou hořící knihou, explodoval jsi z Rudolfovy kapsy v podobě zásobníku. Neznal jsem ještě tenkrát jeho trojúhelníkovitý tvar. Ve své slepotě jsem si jej

spletl s papírovou pistolkou, z které jsme ve škole stříleli pod lavicí a soužili tak naše profesory. Ó, jak jsi z něho vystřelil, ó Bože! To byla tvoje nadšená tiráda, to byla tvoje plamenná a skvělá filipika proti Františku Josefu I. a jeho mocnářství prózy, to byla skutečná kniha oslnění.

Otevřel jsem ji a zaplály přede mnou jasné barvy světů, větrem neobsáhlé prostory, panoráma kroužících obzorů. Ty jsi procházel stránku za stránkou a táhl za sebou tu vlečku utkanou ze všech pásem i podnebí. Kanada, Honduras, Nicaragua, Abrakadabra, Hiporabundia . . . Pochopil jsem, ó Bože. To vše byly výhonky tvého bohatství, to byla první slova, která tě nazdařbůh napadla. Sáhl jsi rukou do kapsy a ukázal jsi mi jako hrst knoflíků možnosti, kterých je v tobě nepřeborně. Nešlo ti o přesnost, mluvil jsi, co ti slina přinesla na jazyk. Mohl jsi stejně říci: Panfibras a Haleliva, a vzduch mezi palmami by zašuměl mohutnými vzmachy papouščíh křídel a nebe jako obrovská safírová růže stolistá, dodna rozevřená vanutím větru, ukázalo by oslnivou podstatu – tvé oko, pavoké, obrvené a úděsné, a zamihotalo by zářivou dření tvé moudrosti, zalesklo by se nadbarvou, zavonělo by nadvůní. Tys mě chtěl oslnit, ó Bože, pochlubit se, zakoketovat se mnou, protože i ty míváš okamžiky marnivosti, kdy jsi nadšen sám sebou. Ó, jak miluji takové okamžiky!

Kterak jsi byl ponížen, Františku Josefe I., ty i tvoje evangelium prozaičnosti! Můj zrak tě marně hledal. Nakonec jsem tě našel. Byl jsi rovněž v tom davu, ale jak malý, z trůnu sesazený a šedivý. Pochodoval jsi s ostatními prachem silnice hned za Jižní Amerikou a před Austrálií a zpíval jsi s ostatními: Hosana!